

Nr 6.

Ankom till Riksdagens kansli den 17 mars 1911 kl. 1 e. m.

Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 6 med anledning af Första kammarens beslut om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående pulicerande af en fortlöpande öfversikt af den ekonomiska situationen.

Med anledning af friherre *E. Palmstiernas* motion, nr 19, och på hemställan af sitt fjärde tillfälliga utskott har Andra kammaren för sin del beslutat, »att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t *dels* ville låta utreda möjligheten af att med begagnande af olika, väsentligen statistiska, uppgifter vinna sådan fortlöpande öfversikt af den ekonomiska situationen, hvarigenom vägledning erhålles till bedömande af förändringar i den allmänna ekonomiska konjunkturen, *dels* äfven, om utredningen därtill gifver anledning, antingen själf vidtaga åtgärder för att på för allmänheten lätt tillgängligt sätt låta publicera denna öfversikt eller, om Riksdagens medverkan därtill behöfves, i sådant syfte för densamma framlägga erforderliga förslag».

Sedan beslutet delgifvits Första kammaren och hänvisats till behandling af denna kammarens första tillfälliga utskott, hemställde detta utskott, »att Första kammaren måtte på det sätt biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut, att Första kammaren för sin del beslutar, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t vid behandling af frågan om omläggning af Sveriges officiella statistik täcktes taga under ompröfning, huruvida i samband med denna omläggning en fortlöpande öfversikt af det ekonomiska läget i landet

lämpligen kunde anordnas, äfvensom vidtaga de åtgärder, som häraf kunna föranledas.»

Till stöd för detta yrkande anförde utskottet följande:

»Att af åtskilliga, väsentligen med statistikens tillhjälp sammanställda faktorer draga sannolika slutledningar, huruvida näringslivet för ögonblicket befinner sig i en uppåtgående eller nedåtgående konjunktur, anser utskottet vara möjligt och i regeln icke erbjuda alltför stora svårigheter. En genom grafiska bilder åskådliggjord öfversikt af den rörelseriktning, hvaruti näringslivet befinner sig, synes ock kunna medföra ej obetydligt gagn för såväl den allmänna som den enskilda hushållningen.

Den af motionen framgående uppfattningen, att det skulle vara möjligt att med någon grad af säkerhet på förhand beräkna själfva *tidpunkten* för utbrytandet af en kris eller för omslaget från högkonjunktur till lågkonjunktur, kan utskottet icke dela; och vill utskottet i sådant afseende särskildt erinra, att det påpekade förhållandet, att räntan och varupriserna stå högst omedelbart före utbrottet af en kris, ej lämnar tillräcklig ledning för bedömandet, då man ej förrän efteråt kan säga, om en viss höjd på ränta och varupriser är maximum eller ej. Hvad det här enligt utskottets mening hufvudsakligen kommer an på är, att allmänheten och särskildt affärsvärlden erhåller tillfälle att med stöd af en möjligast auktoritativ statistisk öfversikt öfver den ekonomiska situationen bedöma dennas tendenser, särskildt hvad beträffar sannolikheten af ett omslag i de för tillfället rådande konjunkturerna.

Det synes sålunda utskottet, att den af motionären väckta frågan att genom det allmännas försorg anordna en fortlöpande öfversikt af den ekonomiska situationen vara beaktansvärd. I fråga om de faktorer, som äro af vikt i detta afseende, anser sig utskottet kunna i hufvudsak instämma med motionären. Många af dessa äro redan nu föremål för vår officiella statistik, men anser utskottet dock, att denna för ändamålet behöfver utvidgas särskildt genom mera omfattande prisstatistik.

Äfven af detta skäl anser utskottet, att frågan i dess helhet lämpligast bör upptagas i sammanhang med den omläggning af Sveriges officiella statistik och dess allmänna organisation, som nu står på dagordningen; och behöfver något längre uppskof ej däraf föranledas. Utskottet vill här framhålla, att i det af den s. k. statistiska kommittén i september 1910 afgifna betänkande föreslås, bland annat, utgifvande af en serie »Statistiska Meddelanden», som i förevarande afseende er-

bjuda intresse. Denna serie, som enligt kommitténs förslag bör innehålla dels tillfälliga eller mindre omfattande statistiska undersökningar, dels med kortare mellanrum än ett år utkommande publikationer, föreslås fördelad i följande afdelningar:

- A. Tillfälliga statistiska undersökningar.
- B. Meddelanden från statistiska centralverket.*
- C. Meddelande från kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik.
- D. Handelsstatistiska meddelanden.
- E. Sammandrag af svenska järnvägars trafikrapporter.
- F. Bankrapporter.

Angående dessa »Statistiska Meddelanden», hvilkas samtliga afdelningar beräknades utkomma med ett häfte i månaden, anför kommittén bland annat följande: Afdelningen B:s hufvudsakliga innehåll vore afsedt att utgöras af centralverkets månads- och kvartalsuppgifter rörande emigration, konkurser, utsökningar, växelprotester och sparbanks. Det syntes ock lämpligt, att de vecko-, månads- och kvartalsuppgifter, som af vissa ämbetsverk offentliggjordes i Posttidningen eller på annat sätt, jämväl intoges i dessa månadsskrifter, som afsåge att på ett ställe sammanföra olika preliminära uppgifter.

Det synes nu utskottet, att hvad som föreslagits ingå i förenämnda »Statistiska Meddelanden» och hvad som ur nu angifna synpunkt kankomma att däri ytterligare inflyta, bör utgöra en lämplig grund för åstadkommande af den ifrågasatta öfversikten af det ekonomiska läget i landet, samt att en sådan öfversikt kunde bilda en egen fristående afdelning inom ramen af »Statistiska Meddelanden». Utskottet vill i så fall framhålla såsom önskvärdt, *dels* att framställningen göres ej blott siffermässig, utan äfven grafisk samt förses med text, *dels* att äfven annat än det i meranämnda serie sammanförda materialet alltefter sig företeende förhållanden och samhällslifvets utveckling kan förtjäna att medtagas, *dels* slutligen att äfven en sammanställning af de svenska uppgifterna med tillgängligt utländskt material kan vara erforderlig.

Beträffande den myndighet, som bör ombesörja den eventuella utgifningen, anser utskottet det obehöfligt uttala sig i annan mån, än att ett samarbete synes lämpligt med innehafvaren af den uti riksbanken för några år sedan upprättade s. k. statistikertjänsten, då en fördjupad

* Detta skulle öfvertaga Statistiska centralbyråns åligganden, hvarjämte till detsamma skulle bland annat öfverflyttas statistiken öfver bergverk, fabriker och handtverk, sjöfart och handel.

ekonomisk bearbetning af materialet lämpligast synes kunna verkställas af denne tjänsteman.»

Utskottets hemställan bifölls af Första kammaren utan synbar meningskiljaktighet.

*Utskottets
yttrande.*

Såsom af det ofvannämnda framgår, har äfven Första kammaren ansett önskvärdt, att en fortlöpande öfversikt af det ekonomiska läget publiceras på administrativ väg till allmänhetens gagn och fördenskull för sin del beslutat en skrifvelse till Kungl. Maj:t i ärendet. Emellertid har Första kammaren icke ansett behöfligt, att någon utredning verkställes angående möjligheten af de statistiska uppgifternas begagnande för afsedt ändamål. Enligt den mening Andra kammaren företräd, är det likväl angeläget, såväl att det statistiska materialet omsorgsfullt sofras och bearbetas som att en fackmässig utredning verkställas angående dess värde för det angifna syftet. Därest en skrifvelse till Kungl. Maj:t kommer till stånd i ärendet, torde man emellertid få anse sannolikt, att Kungl. Maj:t finner sig föranlåten verkställa en dylik utredning, om än riksdagsskrifvelsen icke direkt innehåller någon framställning i detta afseende.

I fråga om sättet för öfversiktens publicerande synes Första kammaren finna önskvärdt, att detta sker genom en reorganiserad statistisk centralbyrås försorg. Andra kammaren har likväl såväl år 1910 som detta år uttalat den förmodan att kommerskollegium måhända vore rätta forum härför, särskildt enär dess arbets- och näringsstatistiska afdelningar äro väl skickade att utföra arbetet, och förutsatt, att en samverkan med riksbankens statistiska afdelning kommer till stånd. Det förefaller utskottet, att det icke vore välbetänkt, om Andra kammaren biträdde den uppfattning, som i detta hänseende gjort sig gällande inom Första kammaren. Därigenom skulle Riksdagen nämligen i viss mån binda sig vid ett uttalande om statistiska centralbyråns reorganisation i den riktning Första kammarens utskotts utlåtande innebär. Sannolikt skulle äfven en fördyring af publikationerna äga rum, om de skulle ställas till allmänhetens förfogande i form af viss afdelning uti de »Statistiska Meddelanden» det nya statistiska centralverket skulle utge. Enligt utskottets mening bör öfversikten af den ekonomiska situationen i stället göras så lätt tillgänglig för affärsvärlden m. fl. som möjligt.

Första kammaren har ansett, att ärendet af Kungl. Maj:t bör upptagas till pröfning i samband med behandlingen af frågan om om-

läggning af Sveriges officiella statistik. Visserligen anser utskottet icke, att något omedelbart samband förefinnes mellan dessa båda ärenden, men vill likväl ej göra någon erinring häremot, i all synnerhet som frågan icke torde behöfva fördröjas därigenom.

I syfte att en skrivelse till Kungl. Maj:t måtte komma till stånd från Riksdagens sida detta år, anser utskottet sig sålunda med ofvan gjorda erinringar böra hemställa,

att Andra kammaren, med frånträdande af sitt förut i ärendet fattade beslut, ville för sin del besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det Kungl. Maj:t vid behandling af frågan om omläggning af Sveriges officiella statistik täcktes taga under ompröfning, huruvida i samband med denna omläggning en fortlöpande öfversikt af det ekonomiska läget i landet lämpligen kunde anordnas, äfvensom vidtaga de åtgärder, som häraf kunna föränledas.

Stockholm den 17 mars 1911.

På utskottets vägnar:

ERIK PALMSTIERNÄ.